

Seminarium maryjne i mariologiczne *Matka Boża w wierze, kulcie, teologii i sztuce. Perspektywa regionalna i uniwersalna* (9 listopada 2010 r.)

Na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 9 listopada 2010 r., odbyło się seminarium maryjne i mariologiczne, którego tematem była *Matka Boża w wierze, kulcie, teologii i sztuce. Perspektywa regionalna i uniwersalna*. Organizatorem była Katedra Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej. W seminarium wzięli udział specjaliści z dziedziny historii sztuki, historii Warmii, teologii i literaturoznawstwa.

Obszerna tematyka seminarium obejmowała wiele wątków. Dotyczyła: historii świeckiej i dziejów zbawienia; religijności maryjnej i jej inspiracji dla literatury, poezji, sztuki sakralnej, także ludowej; związków doktryny Kościoła katolickiego o Matce Jezusa Chrystusa z systematyczną refleksją teologiczną, a również z liturgią, sztuką kaznodziejską, katechizacją, hagiografią, ekumenizmem, pielgrzymkami do sanktuariów maryjnych, obecnością kapliczek przydrożnych, z konserwacją zabytków, architekturą i sztuką sakralną dedykowaną Maryi, a również z usytuowaniem obiektów kultu religijnego oraz ich funkcjonowaniem w określonej przestrzeni i krajobrazie.

Wystąpienia podzielono na cztery grupy tematyczne, wskazujące na maryjny i mariologiczny kontekst w literaturze, sztuce, teologii oraz historycznych świadectwach maryjności Warmii.

Kontekst literacki problematyki maryjnej ukazały wystąpienia czterech autorów. Bp Julian Wojtkowski przedstawił wykład pt. *Maryja w Żywocie łacińskim błogosławionej Doroty z Małotów (†1394) pióra Jana z Kwidzyna (†1417)*. Ukazał w nim średniowieczne dzieło hagiograficzne, zawierające opis maryjnych objawień prywatnych bł. Doroty z Małotów. Anna Rzymska (Wydział Humanistyczny UWM) przedstawiła temat: *Maryja jako „miejsce” Szechiny w literackiej egzegezie Romana Brandstaettera*. Wyjaśniła w nim literacką wizję Maryi – Matki Jezusa jako osoby „zacienionej” Boską Chwałą. Małgorzata Dągiel (Wydział Nauk Społecznych UWM) wprowadziła do zagadnienia *Nieprecyzyjność jako wartość? Szkic o współczesnej poezji maryjnej*. Wskazała tu na przestrzeń w poezji otwartą na inspiracje duchowe i religijne.

Ks. Jan Roslan (medioznawca i regionalista) w prelekcji pt. *Charakterystyka „Posłańca Warmińskiego czyli Kalendarza Maryjnego” 1970–2004* omówił wszystkie tomy periodyku o tematyce religijnej i regionalnej. Prelegenci wskazali na trzy zakresy problematyki: historyczny i hagiograficzny (bp Wojtkowski, ks. Roslan), literackiej wizji biblijnego wątku maryjnego (Rzymska) i metaliteracki (Dagiel).

Szkic problematyki maryjnej i mariologicznej w sztuce został przedstawiony w pięciu prelekcjach. Joanna Piotrowska (Olsztyn, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków Oddział Terenowy w Olsztynie) omówiła *„Mulier Amicta Sole” – obraz fundacji Błażeja Ruty w Purdzie*. Ks. Marek Jodkowski (Wydział Teologii UWM) przedstawił *Apoteozę Niepokalanego Pożycia Marii w szesnastowiecznym tryptyku niderlandzkim z Muzeum Narodowego w Warszawie*. Wyjaśnił komplementarność teologicznej treści prawdy o Wiecznym Dziewictwie z Bożym Macierzyństwem Niepokalanej, wyrażoną w omawianym dziele sztuki. Elżbieta Topolnicka-Niemcewicz i Weronika Wojnowska (Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku) przedstawiły cztery typy świeczników Maryjnych z warmińskich świątyń, ze wskazaniem na ich pochodzenie oraz dzieje. Jadwiga Semków (Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku) omówiła losy polptyku z 1504 r. znajdującego się w bazylice archikatedralnej we Fromborku. S. Janina Bosko RM (Kuria Metropolitalna, Olsztyn) wskazała miejsca czci Maryi w sztuce sakralnej na Warmii, omówiła formy sztuki użytkowej (feretrony, hafty, budowle, wizerunki, rzeźby) i ich tematykę (życie Matki Bożej od narodzin do wniebowzięcia i ukoronowania). Prelegenci wskazali na cztery rodzaje przejawów pobożności i czci maryjnej w sztuce: obraz i malowidła (Piotrowska, Jodkowski, Bosko), rzeźba (Semków), sztuka użytkowa (Topolnicka-Niemcewicz i Wojnowska, Bosko), budowle (Bosko).

Warmiński kontekst historyczny ukazano w sześciu prelekcjach poświęconych zagadnieniom związanym z kapliczkami i sanktuariami na Warmii. Janusz Hochleitner (Wydział Humanistyczny UWM) omówił rytmikę dzwonienia w warmińskich kapliczkach. Janusz Jasiński zaprezentował treść Listu z Brazylii w 50. rocznicę objawień gietrzwałdzkich, wskazując na autorstwo w kręgu trzech sióstr katarzynek. Jan Chłosta (*Civitas Christiana*, Olsztyn) i Stanisław Kuprjanik (przewodnik po katedrze we Fromborku) wskazali na obszar badawczy związany z kapliczkami maryjnymi na Warmii. Ks. Krzysztof Bielawny (Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Elbląg) i ks. Jacek Maciej Wojtkowski (Wydział Sztuki UWM) poruszyli zagadnienie sanktuariów maryjnych na Warmii, dawnych i współczesnych.

Aspekty teologiczne nakreślone perspektywą maryjną i mariologiczną poruszono w siedmiu wystąpieniach. Aleksandra Nalewaj (Wydział Teologii

UWM) naświetliła kontekst egzegezy biblijnej J 19,25–27, tekstu, w którym zawarte są słowa umierającego Jezusa. Mariologię po Soborze Watykańskim II, charakteryzującą się zmianami uwzględniającymi soborowe *aggiornamento*, ukazali: bp Jacek Jezierski (Wydział Teologii UWM) i ks. Jacek Neumann (Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Elbląg). Ks. Paweł Rabczyński (WSDMW „Hosianum”) przedstawił zagadnienie hermeneutyki teologicznej mariofanii. Maryjny kontekst katechezy szkolnej został ukazany w opracowaniu Beaty Bilickiej (Wydział Teologii UMK) i Anny Zellmy (Wydział Teologii UWM). Wykład akademicki mariologii XX w. w Polsce przedstawiła Katarzyna Parzych-Blakiewicz (Wydział Teologii UWM). Autorzy podkreślili biblijność współczesnej mariologii. Zwrócili uwagę na trudności związane z wprowadzaniem eklezjologicznej interpretacji zagadnień maryjnych do świadomości religijnej i refleksji teologicznej.

Seminarium nie wyczerpało tematyki i problemów wskazanych w tytule spotkania, ale miało charakter wprowadzający. Zostało bowiem pomyślane jako spotkanie kilku środowisk i dyscyplin badawczych. Być może dzięki temu spotkaniu powstanie wspólny projekt badawczy. Organizatorzy zamierzają zorganizować kolejne seminaria mariologiczne, poszerzając krąg środowisk i osób jako współtwórców, prelegentów oraz autorów.

Warmiński kontekst dziejowy, kulturowy i religijny upoważnia do podejmowania problematyki maryjnej i mariologicznej w sposób interdyscyplinarny. Bogate dziedzictwo kulturowe skłania do refleksji z współczesnego punktu widzenia, w świetle obecnego stanu badań i współczesnych metod badawczych, jednak bez popełniania błędu ahistoryczności. Wystąpienia prelegentów ukazały się drukiem w 2011 r. (wyd. Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne).

bp Jacek Jezierski
Katarzyna Parzych-Blakiewicz
Olsztyn